

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту

Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

 О.Б. Жильцов

“25” 09 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Для студентів

Спеціальності: 6.010201 - Фізичне виховання

Освітнього рівня: бакалавр

Галузь знань: 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини

Спеціалізації:

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>0527/18</u>	
 (підпис)	<u>Жильцов</u> (прізвище, ініціали)
« <u> </u> »	20 <u>18</u>

Київ - 2018

Розробники:

Хорошуха М.Ф., доктор педагогічних наук, професор, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Буряк О.Ю., викладач, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Викладачі:

Хорошуха М.Ф., доктор педагогічних наук, професор, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Буряк О.Ю., викладач, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології

Протокол від 24.09.2018 р. № 2

Завідувач кафедри _____ (В.М.Савченко)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) _____

(назва освіт. програми)

21.09.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) _____ (М.Ф. Хорошуха)

(підпис)

Робочу програму перевірено

_____._____.2018 р.

Заступник директора/декана _____ (О.С. Комоцька)

(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__»__ 20__ р., протокол №__

(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__»__ 20__ р., протокол №__

(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__»__ 20__ р., протокол №__

(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__»__ 20__ р., протокол №__

(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (_____) . «__»__ 20__ р., протокол №__

(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	4	
Семестр	7-8	
Кількість модулів	3	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	54	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	30	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування професійних знань, вмінь та навичок з фізичної реабілітації, що мають забезпечити теоретичну та практичну підготовку бакалаврів напряму підготовки: 6.010201 – «Фізичне виховання».

Завдання:

1. Сформувати цілісне уявлення про фізичну реабілітацію.
2. Вивчити механізми лікувальної дії засобів фізичної реабілітації.
3. Надати знання про засоби фізичної реабілітації.
4. Вивчити принципи складання реабілітаційних програм при різних захворюваннях і травмах.

Студент, вивчаючи фізичну реабілітацію, отримує повну інформацію про клініку захворювань, відновлювальні заходи, програми фізичної реабілітації, розрахунки часу на проведення занять з ЛФК, масажу.

3. Результати навчання за дисципліною

1. Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання про будову та функції організму людини в цілому та його окремих органів й систем органів, знання про хімічні основи життєдіяльності організму людини, їх зміни під час м'язової діяльності, про функції організму людини та механізми гомеостазу, про основні фактори навколишнього середовища, що впливають на здоров'я людини.

2. Здатність здійснювати прогнозування стану індивідуального та громадського здоров'я, аналізувати здоров'я як системну категорію, визначати перспективні шляхи управління здоров'ям, володіти інформацією про інноваційні підходи до підвищення резервних можливостей організму людини.

3. Здатність продемонструвати знання про використання рухової активності людини під час дозвілля для збереження та зміцнення здоров'я.

4. Здатність здійснювати наукові дослідження з проблематики професійного спрямування, здійснювати підготовчу роботу з проведення наукових досліджень, використовувати ефективні методи дослідження у фізичній реабілітації.

5. Здатність визначати показання і протипоказання до застосування засобів фізичної реабілітації, використовувати засоби і форми лікувальної фізичної культури.

6. Здатність використовувати методи контролю за ефективністю використання засобів фізичної реабілітації.

7. Здатність складати програми фізичної реабілітації при різних захворюваннях і травмах, визначити основні завдання лікувальної фізичної культури на основі індивідуально-диференційного підходу, врахування стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості.

8. Здатність регулювати фізичне навантаження, змінюючи кількість вправ, їх дозування, чергування вправ для різних груп м'язів, різної інтенсивності, змінюючи умови їх виконання та варіюючи спеціальне обладнання.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Основи фізичної реабілітації							
Тема 1. Вступ до дисципліни «Фізична реабілітація». Мета, завдання та принципи, періоди, етапи фізичної реабілітації	2	2					
Тема 2. Основні засоби фізичної реабілітації	6	2		2			2
Тема 3. Організація занять з лікувальної фізичної культури	4			2			2
Модульний контроль	2						

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Разом	12	4		4			4
Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів							
Тема 4. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи	12	2		6			4
Тема 5. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання	12	2		6			4
Тема 6. Фізична реабілітація при захворюваннях органів травлення	9	1		4			4
Тема 7. Фізична реабілітація при захворюваннях суглобів та обміну речовин	11	1		6			4
Модульний контроль	2						
Разом	44	6		22			16
Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи, порушеннях постави та травмах опорно-рухового апарату							
Тема 8. Фізична реабілітація при порушеннях постави		2		4			3
Тема 9. Фізична реабілітація при травмах опорно-рухового апарату		2		4			4
Тема 10. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової систем		2		4			3
Модульний контроль	2						
Разом	28	6		12			10
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	120	16		38			30

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи фізичної реабілітації

Лекція 1. Вступ до дисципліни «Фізична реабілітація». Мета, завдання та принципи, періоди, етапи фізичної реабілітації.

Основні питання / ключові слова: мета, основні завдання, принципи, періоди, етапи та рухові режими застосування фізичних вправ.

Лекція 2. Основні засоби фізичної реабілітації.

Основні питання / ключові слова: лікувальна фізична культура, механізми лікувальної дії фізичних вправ, масаж, механізми лікувальної дії

масажу, фізіотерапія, механізми лікувальної дії фізіотерапії, механотерапія, працетерапія, поєднання засобів фізичної реабілітації.

Практичне заняття 1. Механізми лікувальної дії фізичних вправ, масажу, фізичних чинників (2 год.).

Основні питання / ключові слова: тонізуюча дія, трофічна дія фізичних вправ, формування компенсацій, нормалізація функцій, нервово-рефлекторний, гуморальний механізми, механічна дія масажу.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

3. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 2. Організація занять з лікувальної фізичної культури (2 год.).

Основні питання / ключові слова: обладнання кабінету та зали ЛФК, форми та засоби ЛФК, характеристика рухових режимів на різних етапах реабілітації.

Рекомендована література:

1. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие / В.А. Епифанов. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2006. 568с.

2. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

3. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів

Лекція 3. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи.

Основні питання / ключові слова: недостатність кровообігу, інфаркт міокарда, ішемічна хвороба серця, стенокардія, гіпертонічна хвороба, гіпотонічна хвороба, лікувальна фізична культура, масаж, фізіотерапія, механотерапія, теренкур, працетерапія.

Практичне заняття 3. Фізична реабілітація при інфаркті міокарда (2 год.)

Основні питання / ключові слова: програми фізичної реабілітації при інфаркті міокарда, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.

2. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

3. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И.Н. Макаровой. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 304 с.

4. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 4. Фізична реабілітація при ішемічній хворобі серця (2 год.)

Основні питання / ключові слова: програми фізичної реабілітації при ішемічній хворобі серця, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.

2. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

3. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И.Н. Макаровой. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 304 с.

4. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.

Практичне заняття 5. Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.
2. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие / В.А. Епифанов. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. 568с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
4. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И.Н. Макаровой. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 304 с.
5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Лекція 4. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання

Основні питання / ключові слова: гострий бронхіт, хронічний бронхіт, пневмонія, плеврит, бронхіальна астма, емфізема легень, особливості застосування ЛФК, методика проведення, дозування, рухові режими, масаж, фізіотерапія, звукова гімнастика, працетерапія.

Практичне заняття 6. Фізична реабілітація при гострому та хронічному бронхіті (2 год.).

Основні питання / ключові слова: форми та засоби ЛФК, масаж, фізіотерапія, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний посібник / І. М. Григус. – Рівне, 2015. – 186 с.
2. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
4. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.

Практичне заняття 7. Фізична реабілітація при пневмонії (2 год.).

Основні питання / ключові слова: форми та засоби ЛФК, масаж, фізіотерапія, звукова гімнастика, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний

посібник / І. М. Григус. – Рівне, 2015. – 186 с.

2. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агенство», 2006. – 598 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

4. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.

Практичне заняття 8. Фізична реабілітація при бронхіальній астмі (2 год.).

Основні питання / ключові слова: форми та засоби ЛФК, масаж, фізіотерапія, звукова гімнастика, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний посібник / І. М. Григус. – Рівне, 2015. – 186 с.

2. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агенство», 2006. – 598 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

4. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.

Лекція 5. Фізична реабілітація при захворюваннях органів травлення захворюваннях суглобів та захворюваннях обміну речовин.

Основні питання / ключові слова: гастрит, виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки, захворювання кишок, холецистит і жовчнокам'яна хвороба, спланхноптоз, особливості застосування ЛФК, методика проведення, дозування, рухові режими, масаж, працетерапія, механотерапія.

Практичне заняття 9. Фізична реабілітація при хронічному гастриті (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.

2. Елифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие / В.А. Елифанов. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. 568с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

4. Пархотик І.І. Фізична реабілітація при захворюваннях органів черевної порожнини (Російською мовою). – К.: Олімпійська література, 2003. – 223с.

Практичне заняття 10. Фізична реабілітація при хронічному ентериті та коліті (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при хронічному ентериті, фізична реабілітація при хронічному коліті, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.

2. Елифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие / В.А. Елифанов. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. 568с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

4. Пархотик І.І. Фізична реабілітація при захворюваннях органів черевної порожнини (Російською мовою). – К.: Олімпійська література, 2003. – 223с.

Практичне заняття 11. Фізична реабілітація при різних формах ожиріння (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при різних формах ожиріння, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 372с.

3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 12. Фізична реабілітація при цукровому діабеті (2 год.)

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при цукровому діабеті, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 13. Фізична реабілітація при артритах та артрозах (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при артритах та артрозах, форми та засоби ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи, порушеннях постави та травмах опорно-рухового апарату

Лекція 6. Фізична реабілітація при порушеннях постави (2 год.).

Основні питання / ключові слова: вади постави, сколіоз, ступені сколіозу, плоскостопість, засоби фізичної реабілітації, рухові режими, періоди, етапи реабілітації.

Лекція 7. Фізична реабілітація при травмах опорно-рухового апарату (2 год.).

Основні питання / ключові слова: переломи кісток, забій, вивихи, рани, опіки і відмороження, травматична хвороба, засоби фізичної реабілітації, рухові режими, періоди, етапи реабілітації.

Лекція 8. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи(2 год.).

Основні питання / ключові слова: інсульт, травми головного мозку, травми спинного мозку, неврози, радикуліт, засоби фізичної реабілітації, рухові режими, періоди, етапи реабілітації.

Практичне заняття 14. Фізична реабілітація при порушеннях постави (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при порушеннях постави, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 15. Фізична реабілітація при сколіотичній хворобі (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при сколіотичній хворобі, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 16. Фізична реабілітація після травм верхньої та нижньої кінцівок (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при травмах верхніх та нижніх кінцівок, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
3. Пархотик І. І. Фізична реабілітація при травмах верхніх кінцівок (російською мовою) – Київ: Олімпійська література, 2007. – 279 с.
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 17. Фізична реабілітація при неврозах (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при неврозах, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
3. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. посібник. – Київ: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 18. Фізична реабілітація після інсульту (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при інсульті, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
3. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. посібник. – Київ: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Практичне заняття 19. Фізична реабілітація при радикулітах (2 год.).

Основні питання / ключові слова: фізична реабілітація при радикулітах, засоби та форми ЛФК, складання комплексів вправ на різних етапах реабілітації при різних рухових режимах.

Рекомендована література:

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.

2. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.

3. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. посібник. – Київ: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	3	3
Відвідування семінарських							
Відвідування практичних занять	1	2	2	11	11	6	6
Робота на семінарському занятті							
Робота на практичному занятті	10	2	20	11	110	6	60
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)							
Виконання завдань для самостійної	5	2	10	3	15	3	15

роботи							
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ							
	Разом		59		164		109
Максимальна кількість балів : 332							
Розрахунок коефіцієнта : $332 / 60 = 5,53$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Основи фізичної реабілітації (8 год.)		
1. Засоби, періоди, форми ЛФК 2. Лікувальний масаж, форми та методи	Поточний	10
Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів (12 год.)		
1. Механізми лікувальної дії фізичних вправ та фізичних чинників 2. Поєднання засобів фізичної реабілітації 3. Загальні поняття про санаторно-курортне лікування	Поточний	15
Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи, порушеннях постави та травмах опорно-рухового апарату (10 год.)		
1. Фізична реабілітація при травмах верхніх кінцівок 2. Фізична реабілітація при дефектах постави, сколіозах, плоскостопості 3. Фізична реабілітація при травмах нижніх кінцівок	Поточний	15
Всього: 30 годин		40

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмового тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — екзамен.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Дайте визначення поняття "реабілітація"
2. Що таке фізична реабілітація?
3. Перерахуйте принципи медичної і фізичної реабілітації, і охарактеризуйте їх.
4. Засоби медичної і фізичної реабілітації?
5. Які вимоги до складання реабілітаційних програм?
6. Розкрийте поняття "лікувальна фізична культура".
7. Які особливості методу ЛФК в порівнянні з іншими методами лікування?
8. Назвіть чотири механізми впливу фізичних вправ і дайте кожному характеристику.
9. Які існують засоби ЛФК?
10. Розкрийте зміст таких засобів ЛФК: гімнастичні вправи, спортивно-прикладні вправи, малорухливі і спортивні ігри, працетерапія, природні чинники природи, масаж.
11. Які існують форми лікувальної фізкультури?
12. Розкрийте і дайте характеристику основній формі ЛФК - заняттю лікувальною гімнастикою.

13. Які існують періоди в ЛФК?
14. Дайте характеристику трьом періодам ЛФК.
15. Які існують способи дозування фізичного навантаження при лікувальному використанні фізичних вправ?
16. Дайте визначення понять "фізіотерапія" і "фізичні чинники".
17. Перерахуйте процедури водолікування та охарактеризуйте їх.
16. Розкрийте поняття "теплотолікування" та "бальнеолікування".
17. Розкажіть про мануальну терапію.
18. Дайте характеристику лікувального масажу.
19. Методи лікувального масажу.
20. Які методичні особливості лікувального масажу?
21. Дайте уявлення про види лікувального масажу.
22. Розкажіть про сегментарно-рефлекторний масаж.
23. Розкрийте суть точкового масажу і його техніку.
24. Дайте визначення поняттю "травма" і "травматична хвороба".
25. Назвіть види травм.
26. Дайте визначення: переломи, види переломів.
27. Дайте характеристику методам лікування переломів.
28. Розкажіть про періоди фізичної реабілітації хворих з переломами діяфізу плечової кістки.
29. У чому полягає фізична реабілітація хворих з переломами променевої кістки у типовому місці?
30. Охарактеризуйте методику фізичної реабілітації хворих при переломі стегнової кістки (при консервативному і оперативному лікуванні).
31. Дайте характеристику ушкоджень суглобів (види, симптоматика, лікування).
32. Періоди фізичної реабілітації при внутрішньосуглобових переломах і вивихах.
33. Завдання і методика фізичної реабілітації по трьох періодах при переломі шийки стегна.
34. Фізична реабілітація при переломі виростків стегна і великогомілкової кістки.
35. Охарактеризуйте ушкодження кисті і методи їх лікування і реабілітації.
36. Дайте основи методики фізичної реабілітації при переломах однієї або декількох кісток і фаланг пальців.
37. Види ушкоджень стопи, особливості методики фізичної реабілітації при переломах окремих кісток стопи.
38. Охарактеризуйте правильну поставу дошкільника.
39. Охарактеризуйте правильну поставу школяра.
40. Охарактеризуйте правильну поставу дорослої людини.
41. Причини порушення постави.
42. Види порушення постави у сагітальній площині, викликані збільшенням фізіологічних вигинів..
43. Основні засоби фізичної реабілітації при порушенні постави і їх

характеристики.

44. Гідрокінезітерапія при порушенні постави.
45. Поняття про сколіотичну хворобу.
46. Охарактеризуйте перший ступінь сколіозу.
46. Охарактеризуйте друго-третьо ступені сколіозу.
47. Охарактеризуйте четверту ступень сколіозу.
48. Що таке асиметричні фізичні вправи і їх місце в комплексній гімнастиці.
49. Поширеність захворювань серцево-судинної системи і основні симптоми цих захворювань.
50. Поняття про недостатність кровообігу і її ступені.
51. Розкажіть про механізми лікувальної і реабілітаційної дії фізичних вправ при серцево-судинних захворюваннях.
52. Розкрийте основи методики занять фізичними вправами при серцево-судинних захворюваннях.
53. Дайте загальне уявлення про атеросклероз і чинники, що його викликають.
54. Захворювання і ускладнення, які супроводжують атеросклероз.
55. Дайте визначення ІХС і назвіть її клінічні форми.
56. Поняття про інфаркт міокарду, його етіологію і патогенез.
57. Види інфаркту міокарду.
58. Охарактеризуйте клінічну картину гострого інфаркту міокарду.
59. Завдання і методика фізичної реабілітації на стаціонарному етапі при ІМ.
60. Завдання і методика фізичної реабілітації на санаторному етапі при ІМ.
61. Завдання і методика фізичної реабілітації на поліклінічному етапі при ІМ.
62. Охарактеризуйте гіпертонічну хворобу і визначите її значення в серцево-судинній патології.
63. Розкрийте етіологію і патогенез гіпертонічної хвороби.
64. Які основні принципи лікування гіпертонічної хвороби.
65. Які завдання і зміст методики ЛФК по рухових режимах?
66. Охарактеризуйте особливості фізичної реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу на поліклінічному етапі.
67. Які особливості санаторного етапу реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу.
68. Дайте уявлення про гіпотонічну хворобу.
69. Розкрийте зміст методики фізичної реабілітації при гіпотонічній хворобі.
70. Які завдання і принципи реабілітації пульмонологічних хворих?
71. Дайте поняття про дихальну недостатність і що обумовлює її виникнення?
72. Перерахуйте основні клінічні прояви захворювань органів дихання.
73. Розкрийте механізми лікувально-відновної дії фізичних вправ при

захворюваннях органів дихання.

74. Охарактеризуйте захворювання - бронхіальна астма.
75. Які етіологія і патогенез бронхіальної астми?
76. Які засоби фізичної реабілітації використовуються при бронхіальній астмі?
 74. Яка програма фізичної реабілітації при бронхітах?
 75. Охарактеризуйте пневмонію легенів і її види.
 76. Яка клінічна картина пневмонії?
 77. Які завдання фізичної реабілітації при пневмонії?
 78. Розкрийте методику реабілітації на стаціонарному етапі по рухових режимах.
79. Дайте характеристику гастриту і його видів.
80. Яка методика фізичної реабілітації при гастритах?
81. Охарактеризуйте виразкову хворобу шлунку і дванадцятипалої кишки.
 82. Перерахуйте завдання фізичної реабілітації при виразковій хворобі і дванадцятипалої кишки.
 83. Розкрийте методику фізичної реабілітації при виразковій хворобі і дванадцятипалої кишки при різних рухових режимах.
 84. Дайте поняття про ентерити, гастроентерити та ентероколіт.
 85. Охарактеризуйте рухові порушення при захворюваннях і ушкодженнях нервової системи.
 86. Дайте характеристику санаторного етапу реабілітації постінсультних хворих.
 87. Які завдання і методика фізичної реабілітації хворих при невритах залежно від періоду відновного лікування?
 88. Розкрийте методику ЛФК при неврозах.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68

Оцінка	Кількість балів
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год.: лекції - 16 год., практ. заняття - 38 год., самостійна робота - 30 год., модульний контроль - 6 год.,_екзамен.

Модулі	ЗМ 1. Основи фізичної реабілітації (59 балів)	
Лекції	1	2
Теми лекцій	Вступ до дисципліни «Фізична реабілітація». Мета, завдання та принципи, періоди, етапи фізичної реабілітації.	Основні засоби фізичної реабілітації.
Лекції, відвід. (бали)	1	1
Практичні заняття	1	2
Теми практичних занять	Механізми лікувальної дії фізичних вправ, масажу, фізичних чинників	Організація занять з лікувальної фізичної культури
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	10	
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 балів)	
Підсум. контроль		

Модулі	ЗМ 2. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів (164 балів)										
Лекції	3				4				5		
Теми лекцій	Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи				Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання				Фізична реабілітація при захворюваннях органів травлення захворюваннях суглобів та захворюваннях обміну речовин		
Лекції, відвід. (бали)	1				1				1		
Практичні заняття	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми практичних занять	Фізична реабілітація при інфаркті міокарда	Фізична реабілітація при ішемічній хворобі серця	Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах	Фізична реабілітація при гострому та хронічному бронхіті	Фізична реабілітація при пневмонії	Фізична реабілітація при бронхіальній астмі	Фізична реабілітація при хронічному гастриті	Фізична реабілітація при хронічному ентериті та коліті	Фізична реабілітація при різних формах ожиріння	Фізична реабілітація при цукровому діабеті	Фізична реабілітація при артриті та артрозах
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	15										
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №2 (25 балів)										
Підсум. контроль											

Модулі	ЗМ 3. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи, порушеннях постави та травмах опорно-рухового апарату (109 бали)					
Лекції	6		7		8	
Теми лекцій	Фізична реабілітація при порушеннях постави		Фізична реабілітація при травмах опорно-рухового апарату		Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи	
Лекції, відвід. (бали)	1		1		1	
Практичні заняття	14	15	16	17	18	19
Теми практичних занять	Фізична реабілітація при порушеннях постави	Фізична реабілітація при сколіотичній хворобі	Фізична реабілітація після травм верхньої та нижньої кінцівок	Фізична реабілітація при неврозах	Фізична реабілітація після інсульту	Фізична реабілітація при радикулітах
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	15					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №3 (25 балів)					
Підсум. контроль	ЕКЗАМЕН					

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник для студентов мед. вузов. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 598 с.
2. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие / В.А. Епифанов. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. 568с.
3. Основы физической реабилитации: учеб. для студентов вузов/ О.К.Марченко. – Киев: Олимп. лит., 2012. – 528с.
4. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник – К.: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
5. Основы реабилитации, физической терапии, эрготерапии: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 372с.
6. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79.

Додаткова:

1. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний посібник / І. М. Григус. – Рівне, 2015. – 186 с.
2. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. посібник. – Київ: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
3. Пархотик І.І. Фізична реабілітація при захворюваннях органів черевної порожнини (Російською мовою). – К.: Олімпійська література, 2003. – 223с.
4. Реабилитация пациентов после инфаркта миокарда. Рекомендации по диагностике и лечению. Под ред. Ф.И.Белялова. Иркутск, 2015. 24 с.
5. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И.Н. Макаровой. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 304 с.